

діяльності регіональних органів управління щодо управління соціально-економічним розвитком великого міста слід здійснювати з використанням комплексного індикатора соціально-економічного розвитку.

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ МЕТРОПОЛІЙНИХ ФУНКЦІЙ РЕГІОНАЛЬНИХ МЕТРОПОЛІЙ УКРАЇНИ

С.Д. ЩЕГЛЮК, канд. екон. наук,

Інститут регіональних досліджень НАН України,

79026 Україна, м. Львів, вул. Козельницька, 4

E-mail: lyana.happy@gmail.com

Процеси глобалізації, які посилюються в Україні з протягом останнього часу, активізують дію інших суспільних процесів – урбанізації та метрополізації, що виражається у збільшенні впливу великого міста на соціально-економічний розвиток території. Характерними особливостями формування метрополій є збільшення кількості функцій міста та зростання їх впливу, що виходить за адміністративні межі міста. Важливим є визначення метрополійних функцій міст, які дають право ідентифікувати місто як метрополію певного ієрархічного рівня.

Відсутність у науковій літературі однозначного визначення суті метрополійних функцій та розуміння спільних та відмінних рис між функціями міста та функціями метрополії зумовлює необхідність чіткої ідентифікації метрополійних функцій. Саме оцінка характеру взаємодії міста-метрополії з іншими поселеннями через виконання їхніх функцій є важливою для визначення соціально-економічного розвитку метрополії та розробки відповідного інструментарію.

Функція міста визначає суть його існування. Еволюція міських функцій пов'язана із розвитком міста: набір таких функцій часто змінюється в залежності стадії розвитку міста та витісненням традиційних інноваційними функціями, що виникають із цивілізаційним поступом. Так, у індустріальному суспільстві домінуючими функціями міста були виробнича, адміністративна, а у постіндустріальному – екологічна, сервісна (сфера послуг), культурна тощо. Водночас постає потреба у чіткій ідентифікації нових функцій міст. Окремі вчені стверджують, що більш швидкими темпами ростуть ті глобальні міста, які концентрують нові функції. Для постіндустріального етапу розвитку міст характерні такі домінуючі функції як сервісні: послуги четвертинного сектору економіки (фінансове і юридичне обслуговування, інформаційні послуги, послуги для бізнесу), інформаційно-інноваційне виробництво, наукова діяльність. Така тенденція до зростання сервісної економіки призводить до зміни функціональної орієнтації міст сьогодення та деіндустріалізації.

Традиційно, за сферами діяльності виділяють такі функції міста:

1) економічну 2) соціальну 3) екологічну; 4) інфраструктурну; 5)

адміністративну; 6)торгівельну; 7) виробничу, 8) силову; 9) культурну; 10) наукову; 11) рекреаційну; 12) релігійну.

Функції міста визначаються інтересами і потребами населення; цілями бізнесу; органами державного управління та місцевого самоврядування; потребами елементів регіональної системи (інфраструктури, інститутів, безпеки, екології тощо). Зростання кількості функцій у місті сприяє його значимості серед інших поселень, оскільки воно залучає більше ресурсів та формує більше можливостей для реалізації інтересів різних цільових груп. Головними індикаторами при визначенні статусу міста є роль функцій у регіоні, доступність до них. А відтак, просторовий рівень реалізації функції є їх визначальним індикатором. Чим більшу територію за своїм впливом охоплює та, чи інша функція, тим більше проявляються в ній ознаки метрополійності.

Метрополія трактується як місто-ядро агломерації, котре виконує столичні функції відносно регіону, в якому воно розташоване. Як зазначає О. Дружинін, сучасна метрополія, у тому числі й регіональна – це синтез якості (кращі медичні центри, розвинена рекреаційна сфери) та кількості (чисельність населення, потенціал споживчого ринку тощо), адаптивність до залучення та генерування інновацій та стійкості соціально-економічних інститутів.

Регіональні метрополії України, під якими ми розуміємо адміністративні центри областей з їх приміською зоною, виконують метрополійні функції для даного регіону. При оцінці розвитку метрополійних функцій регіональних метрополій слід враховувати поширення даних функцій не лише географічно (через відстань їх поширення), а й геополітично (контроль та вплив на прилеглу територію) і економічно (можливість економічного зростання метрополії, залучення додаткових ресурсів та формування спеціалізованої економічної структури міської економіки).

Для виявлення окремих функцій міст, а також порівняння розвитку їх у регіональних метрополіях важливо сформулювати критерії їх оцінки. Кількісний підхід до визначення метрополійних функцій потребує достовірної статистичної бази для їх оцінки, або ж для характеристики якісних характеристик – проведення соціологічного опитування.

Отже, оцінка метрополійних функцій полягає у їх ідентифікації на основі порівняння кількісних параметрів функцій, делімітації просторового поширення через визначення функціонального радіусу дії регіональної метрополійної функції; оцінки ролі та інтенсивності впливу функції на прилеглу територію, визначення етапу розвитку функції (традиційна, нова). Важливо визначити для кожного виду метрополійних функцій (організаційно-управлінської, економічної, інноваційно-креативної, інформаційно-маркетингової, туристично-рекреаційної, духовно-культурної, транспортно-логістичної, соціальної) ключові показники (індикатори) як кількісні так і якісні.